

Анотація. Рассмотрены проблемы обеспечения благоприятного инвестиционного климата и инвестиционной привлекательности Украины в современных условиях.

Ключевые слова: инвестиции в основной капитал, иностранные инвестиции, инвестиционный климат, инвестиционная привлекательность, конкурентоспособность.

Summary. The article reveals the problem of providing a favorable investment climate and investment attractiveness of Ukraine nowadays.

Keywords: fixed asset investment, foreign investment, investment climate, investment attractiveness, competitiveness.

*Рецензент к.е.н., доцент ХІФ УДУФМТ Пенська І.О.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Борзовик Ю.Т.*

УДК 658:656.2.001.76

АДАПТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Токмакова І.В., к.е.н., доцент (УкрДАЗТ)

Стаття присвячена удосконаленню управління інноваційною діяльністю на підприємствах залізничного транспорту, визначено роль адаптивного управління в забезпеченні інноваційних процесів залізничної галузі та розкрито його сутність.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, адаптивне управління, підприємства залізничного транспорту.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. Підприємства залізничного транспорту існують й розвиваються в активному зовнішньому середовищі, пристосовуючись до його змін. Динамічне ринкове середовище здійснює багатобічну дію на пошук можливостей створення і підтримки конкурентних переваг вітчизняних підприємств залізничного транспорту. Реалізація цих можливостей сприяє успішному протистоянню їх в конкурентній боротьбі, яка постійно посилюється. Світова практика показує, що переможцем в цій боротьбі виявляється те підприємство, яке орієнтує свою діяльність на інноваційний розвиток, при цьому використовуючи найпрогресивніший інструментарій управління. Одним з сучасних підходів забезпечення ефективності інноваційної діяльності в умовах нестабільності бізнес-середовища, стрімкого розвитку науково-технічного прогресу є адаптивне управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженню проблем функціонування підприємств в нестабільному середовищі присвячено праці І. Ансоффа, О.С. Віханського, П. Друкера, Г. Мінцберга, М.М. Лепи та інших [1-5]. Різні аспекти інноваційної діяльності та

інноваційного розвитку залізничного транспорту розробляють В.Л. Дикань, В.О. Зубенко, О.Г. Кірдіна, Є.М. Сич, В.П. Ільчук, [6-8].

Вивченню теоретичних та практичних питань адаптації та адаптивного управління присвячено праці вчених: Г.В. Єльнікової, А.А. Погребного, С.Б. Алексєєва, М.М. Буднік та інших [9-12].

Виділення невирішених частин загальної проблеми.

Однак питання управління інноваційною діяльністю на підприємствах залізничного транспорту потребують подальшої розробки, зокрема необхідно більше уваги приділити застосуванню адаптивного управління інноваційною діяльністю на підприємствах залізничного транспорту.

Мета статті: обґрунтування удосконалення управління інноваційною діяльністю підприємств залізничного транспорту на основі адаптивного підходу.

Виклад основного матеріалу. В наш час і в майбутньому стабільний розвиток залізничного транспорту можливий лише при широкомасштабному впровадженню інновацій.

Особливої актуальності термін інновація набув з середини ХХ століття, коли стан науково-технічного потенціалу перетворився на основний

чинник підтримки економічної стійкості підприємства в умовах впливу ринку. Ринок висуває вимоги створення нових ідей, досліджень і технічних досягнень. Отже, інноваційний розвиток підприємств вимагає ретельного маркетингового дослідження як самостійної стадії науково-технічної підготовки виробництва, що дозволяє підприємству адаптуватися до непередбачуваних змін зовнішнього середовища, забезпечуючи його конкурентоспроможність.

Управління інноваційною діяльністю набуває особливого значення в сучасному житті. Воно значно впливає на стратегію, мету і методи управління підприємствами. Інноваційна діяльність створює не тільки майбутній вигляд підприємства, визначаючи його технології, продукти (продукції, роботи, послуги), потенційних споживачів, оточення, але й основу його конкурентної позиції, а отже і стратегічної позиції на ринку.

Як пріоритетні напрями інноваційної діяльності залізничної галузі України можна зазначити системи управління перевізним процесом і транспортну логістику, будівництво об'єктів інфраструктури, впровадження нових типів рухомого і тягового складу, вдосконалення системи управління якістю, забезпечення безпеки руху. На особливу увагу заслуговує розвиток високошвидкісного і швидкісного руху, який повинен стати каталізатором застосування принципово нових технологій і технічних рішень.

В практиці управління інноваційною діяльністю вітчизняні підприємства промисловості та транспорту неминує стикаються з рядом утруднень, що викликані так званою невизначеністю. Це пов'язано з відсутністю точної та достовірної інформації, що необхідна для ухвалення управлінських рішень.

В умовах швидко змінної ситуації, як за межами підприємства, так і усередині нього, потрібен особливий підхід до організації системи управління, що обумовлено необхідністю гнучко реагувати і адаптуватися до змін в цілях запобігання кризової ситуації і продовження функціонування. Останніми роками теорія і практика менеджменту надають значну увагу даному питанню. Так, наприклад, серед зарубіжних дослідників досить широку популярність отримала думка про доцільність переходу до реактивного, "гнучкого" типів управління, які вимагають істотних змін в організації підприємств, управлінській культурі, функціях керівників, поведінці персоналу. Аналіз наукових публікацій у сфері менеджменту дозволяє зробити висновок про те, що в сучасних умовах уявлення про «добре» підприємство як про структурно стабільне і повністю (централізовано) кероване з жорсткою функціональною ієрархією немає підґрунтя.

Крім того, структурна і організаційна специфіка інноваційного процесу при його здійсненні значною мірою визначається невизначеністю на всіх рівнях його реалізації, що приводить до обмеження використання оптимізаційних методів управління і обумовлює необхідність застосування адаптивних підходів.

На думку більшості дослідників, адаптивне управління розглядається як сукупність дій і методів, що характеризуються здатністю управляючої системи реагувати на зміну зовнішнього середовища. Проте воно є окремим видом управління, а саме, гнучким, інноваційним управлінням підприємствами, здатними пристосуватися до нових умов у зовнішньому та внутрішньому середовищах за допомогою нових інструментів і методів управління.

Адаптивне управління відрізняється тим, що це управління в системі з неповною апріорною інформацією про керований процес, яке змінюється в процесі накопичення інформації й застосовується з метою поліпшення якості роботи системи.

Метою адаптивного управління є пошук найефективніших варіантів ухвалення і виконання рішення, направлено на функціонування й розвиток підприємств у конкурентному середовищі. Головне завдання адаптивного управління – підтримка внутрішньої стабільності системи в умовах постійно змінного зовнішнього середовища.

Таким чином, під адаптивним управлінням слід розуміти таке управління, що дозволяє йому шляхом використання механізму адаптації, який полягає в безперервному відстеженні відповідності фактичного рівня адаптації нормативному, вносити своєчасні зміни у стратегічні, поточні й оперативні плани з метою забезпечення виживання підприємства і досягнення при цьому встановленої мети [11].

Сутність адаптивного управління інноваційним розвитком полягає в ідентифікації можливих і вже існуючих проблем щодо розробки нової і модернізації перспективної конкурентоспроможної транспортної послуги, в пошуку найефективніших способів усунення проблем та модернізації управляючої системи для виконання завдань інноваційної діяльності.

При такому підході адаптивне управління орієнтовано на створення умов для безперервного вдосконалення організації виробництва і цілеспрямованого використання внутрішніх резервів, створюючи можливість ефективного розвитку і зростання конкурентних переваг та ефективного реагування на дії зовнішнього середовища.

В адаптивному управлінні інноваційною діяльністю можна виділити дві основні задачі:

планування траєкторії розвитку керованих показників, яке включає забезпечення можливостей для нейтралізації вірогідних негативних обурюючих дій (пасивну адаптацію); забезпечення максимально можливої відповідності керованого показника запланованої траєкторії (активну адаптацію). Також до основних завдань системи адаптивного управління інноваційною діяльністю підприємств залізничного транспорту слід включити стратегічне і оперативне планування його поведінки, що дозволить максимально ефективно реагувати на обурюючі дії.

Виходячи з вищезазначеного, однією з обов'язкових складових адаптивного управління інноваційною діяльністю підприємств залізничного транспорту має стати наявність механізму, що забезпечує збір і передачу інформації про керовану систему і її зовнішнє середовище, нейтралізацію негативних наслідків обурюючих дій і внесення таких змін в структуру і властивості керованої системи, які забезпечать можливість досягати поставленої мети з якнайменшими витратами.

У зв'язку з цим виникає необхідність впровадження найбільш прогресивних технологій вивчення інноваційного середовища та генерації інновацій, серед яких перспективними вважаються: інжиніринг, реінжиніринг, франчайзинг, бренд-стратегія, бенчмаркінг та інші. Серед перерахованих методів найбільшою популярністю в наш час користується бенчмаркінг. Такий успіх бенчмаркінга обумовлений тим, що даний метод не вимагає значних фінансових витрат і може бути використаний підприємствами будь-якого розміру і сфери діяльності.

Бенчмаркінг представляє собою метод використання чужого досвіду, передових досягнень кращих компаній, підрозділів власної компанії, окремих фахівців для підвищення ефективності роботи, виробництва, вдосконалення бізнес-процесів; заснований на аналізі конкретних результатів і їх використуванні у власній діяльності [13].

Традиційно бенчмаркінг складається з 4 основних етапів: 1) збір інформації - визначення індикаторів і збір інформації по явищу, що вивчається, необхідної для їх кількісної оцінки шляхом розробки спеціальних анкет і вивчення кращого досвіду; 2) порівняння і осмислення - отримання звіту по бенчмаркінговому індексу, з вказівкою сильних і слабих сторін явища відносно вироблених аналогів, що вивчається; 3) аналіз інформації - ідентифікація ключових областей перетворень; 4) імплементація - критичний огляд результатів і складання остаточного звіту [14].

Бенчмаркінг бере своє коріння з персонального і організаційного бажання вчитися. Здорова цікавість, а також глибока пошана до

знань і гаряче бажання вчитися можуть стати справжніми ключами до успіху. Практика показує, що погляд на свою організацію крізь призму досвіду кращих світових компаній або лідерів галузі дає можливість знайти нові орієнтири для підвищення ефективності інноваційної діяльності.

Висновок. В сучасних умовах господарювання підприємств залізничного транспорту з метою забезпечення успішності їх інноваційної діяльності важливим є формування такої системи управління, яка найбільшою мірою відповідає вимогам сучасності, спрямованості на інноваційний шлях розвитку і модернізацію економіки підприємств залізничного транспорту. Йдеться про формування системи так званого адаптивного управління, що дозволяє забезпечити ефективність інноваційного процесу на підприємствах залізничного транспорту через дослідження середовища та застосування отриманої інформації для модернізації виробництва і транспортних послуг.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- 1 Ансоф І. Новая корпоративная стратегия / И. Ансоф. – СПб.: Питер, 1999. – 416с.
- 2 Виханский О.С. Стратегическое управление: учебник / О.С. Виханский. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Гардарики, 1999. – 296 с.
- 3 Друкер П.Ф. Управление, нацеленное на результаты: пер. с англ. / П.Ф. Друкер. – М.: Технол. шк. бизнеса, 1994. – 200 с.
- 4 Лепа Н.Н. Методы и модели стратегического управления предприятием / Н.Н. Лепа. – Донецк: Юго-Восток, 2002. – 185 с.
- 5 Минцберг Г. Школы стратегий / Г. Минцберг, Б. Альстренд, Дж. Лэмпел. – СПб.: Питер, 2001. – 512 с.
- 6 Дикань В.Л. Забезпечення ефективності інноваційної діяльності підприємств залізничного транспорту : монографія. / Дикань В.Л., Зубенко В.О. - Х.: УкрДАЗТ, 2008. - 194 с.
- 7 Дикань В.Л. Система інтегрованого управління інвестиційно-інноваційним розвитком залізничного транспорту / В.Л. Дикань, О.Г. Кірдіна // Менеджмент і маркетинг інновацій. Науковий журнал. – Суми, ТОВ «ВТД «Українська книга», 2011. – №1. – С.
- 8 Сич С.М. Інноваційно-інвестиційні комплекси транспортної галузі: методологія формування та розвитку: [монографія] / С. Сич, В. Ільчук. – К.: Логос, 2006. – 264 с.
- 9 Єльнікова Г.В. Основи адаптивного управління : курс лекцій / Г.В. Єльнікова. – Х. : Видав. гр. „Основа”, 2004. – 128 с.
- 10 Погребный А.А. Методы адаптивного управления промышленным предприятием [Электронный ресурс] / Режим доступа:

www.engec.ru/system/files/old/119401436039500800.pdf

11 Алексеев С. Б. Адаптивное управление конкурентоспособностью предприятия: [монография] / С. Б. Алексеев – Донецк: ДонНУЭТ, 2007. – 170 с.

12 Буднік М. М. Адаптація промислових підприємств до ринкових умов господарювання: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.06.01 /М. М. Буднік – Х., 2002. –19 с.

13 Карпец О.В. Бенчмаркинг: учебное пособие. / О.В. Карпец. -Владивосток: Изд-во ДВГУ, 2007. - 217 с.

14 Зайцева Н.П. Бенчмаркинг как поход к исследованию научно-промышленных отношений в России / Н.П. Зайцева // *Фундаментальные исследования*. – 2008. – № 11 – С. 62-63.

Аннотация. Статья посвящена усовершенствованию управления инновационной деятельностью на предприятиях железнодорожного транспорта, определена роль адаптивного управления в обеспечении инновационных процессов железнодорожной отрасли и раскрыта его сущность.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, адаптивное управление, предприятия железнодорожного транспорта.

Summary. The article is devoted to the improvement of management by innovative activity on the enterprises of railway transport, the role of adaptive control is definite in providing of innovative processes of railway industry and exposed his essence.

Keywords: innovatsii, innovative activity, adaptive control, enterprises of railway transport.

Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Маковоз О.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Уткіна Ю.М.